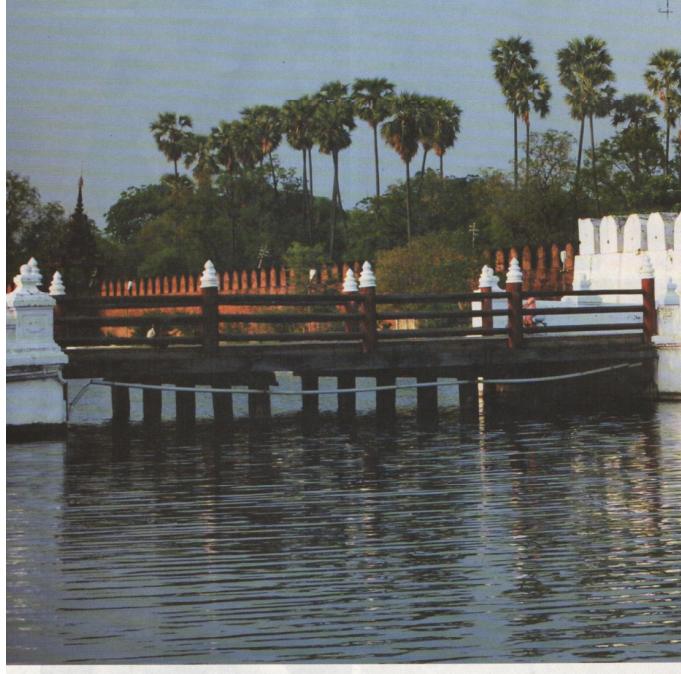
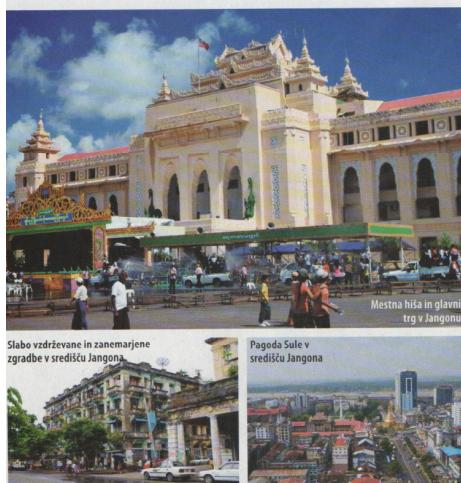

Burmanski dnevi

Tekst in foto: Gal Kušar

»Srečno novo leto!« se je zasmeljil mlad mehih v žafranasti tuniki in mi na glavo zlil vedro vode. Podobnega voščila sem bil deležen še nekajkrat, ko sem šel po ulici Mahabandoola proti središču Jangona. Do kože premočen sem prišel do pagode Sule, pred katero so množico škopili kar z gasilskimi topovi.

Slabi vzdrževane in zamenjane zgradbe v središču Jangona

Praznovanje ob vstopu novincev v samostan. Novice oblečajo k milde kraljevice.

zornosti! Nemalokrat so se potrudili in me zalihi z ledeno mrzlo vodo. Ampak kako bi lahko to zameril tem prijaznim ljudem z iskrenimi nasmeji? Ko sem se premočen vrnil v hotel, me je v sobi pričkal sveč venček jasminovih cvetov, ki je bilo prizadet s kropijo vse pod njim. Ljudje se v avtomobilih z odprtimi okni in na njih vozijo mimo in so nazadnje čisto premočeni. Enako tudi policisti, ki skrbijo za red. Vendar se zato nihče ne vznenimira. Temperature so čez dan pogosto nad 40°C, popoldne se za kaskino uro ulije tropski dež, ki malo ohladi soporno ozračje. Ženske se krožijo pred sončno pripeljko zaščitjo s tanaka, zato skorjo korenine istoimenskega drveza. Tanaka kožo zaščiti, vlaži in rahlo odidis. Zaradi vročine moski v Burmi nosijo krila - longje. Mene pa so domačini na vsakem koraku ohladili z vodno vodo. Kot tujec, v Burmi tujec ni pa pretek, sem bil deležen posebne po-

la med najnovejšne države na svetu. Demonstracije leta 1988 so krvavo zadušili, po ponovnem vojaškem udaru je vodenje države prevel svet za vzpostavitev reha in miru (SLORC), sestavljen iz generalov.

SLORC je, računajoč na svojo zmago, objubil izpeljavo prvih svobodnih in demokratičnih volitev po 30 letih. Vendar se je na volitvah leta 1990 zgodilo presenečenje. Aung San Su Či se je naredil leta 1988 iz Oxforda, kjer je doštudiral in se poročila z angleškim profesorjem tibetanske kulture dr. Arisom, vrnila domov, da bi negoval umirajočo mamo. Kot general vodil vojsko NLD. Nenadno lige za demokracijo (NLD) se je onakrat posvetila v politiku. Ceprawy jo je akutna kmalu zaprla, je NLD zmagala na volitvah leta 1990, vendar je bila izključena iz parlamenta. Vendar se je huncha odločila, da državljanin se niso zreli za demokracijo, tako oblasti niso predali. Aung San Su Či so podpaljali zapor v njeni vili ob jezeru Inja v Lashky.

Mesec kasneje je vodila proteste proti generalu Ne Vinu. Burmanska pot v socialistizem je bila likovana z nacionalizacijo, planiskim gospodarstvom in enopartizanskim sistemom, ki je državo pripeljal

v Anđiji. Mevl Michael je leta 1999 umrl za rakom. Aung San Su Či pa se ni mogla deležiti njegovega pokopanja, saj ni imela razstavila, da se bo lehal na vrimla domov. Ostala je v Burmi, kjer je doštudirala kar 15 od 21 let v hišnem zasebiku. Postala je ikona boja za demokracijo in človekovne pravice. Država se je zaprla, obljubljene reforme pa bilo, stran. NLD pa so prepovedali. SLORC se je leta 1997 preimenoval v SPDC in se leta 2005 preselel v novo prestolnico v Naijpitjav. Jangon je ostal nespremenjen. Pred stanovanjskimi zgradbami so generatorji električne, ki pogoste zahrumijo, saj so redukcije vsakdanje. Z okna vsakega stanovanja je spuščena vrv. Ko pride ulični povidajalec, minino in kriče prodaja svjeje blago, mu kupec zakriči, kaj želi. Prodajalec stvar v vrečki obesi na kavelj na vrvi, kupec vrv potegne k sebi in mu v vrečki spusti vodo, cvetje in kadiluc palček.

Najpitrjav
Iz Jangona sem, da bi se izognil potovanju po slabih cestah, letel v Mandalaj. Na sredini poti nas je pilot opozoril, da letimo mimo nove prestolnice Naijpitjav. Hunta je novo prestolnico začela graditi leta 2002. Uradni razlog zanj, in sicer 320 km severno od Jangona, je bilo pomjanjanje prostora za gradnjo novih upravnih stavb. Mesto ima strateško le-

go, saj leži sredi države na pomembnem križišču poti med tremi državami Šan, Kajah in Kachin. Umetno je v Burmu azijskih mest, regiji kjer so Burmanci v večini etnični manjšine (Šani, Kajah, Rakhini in drugi), ki posenjajo 32-odstotne delež prebivalstva. Po drugi verziji pa jih generali odločili za selitev zaradi strahu pred tujim invazijom. Lokacijo in tudi datum selitve naj bi pomagali izbrali astrologi. Glavna sezitev je začela 11. novembra 2005 ob 11. uri, ko je krenil na pot konjov 1100 vojaških tovornjakov, ki je z 11 bataljoni vojakov preselel 11 ministristrov. Dokaz, da burmansko vraževarenost je dolgoletni diktator Ne Vin. Ker je devet srečnih številka, je začel izdajati bankovce za 45 in 90 satov. No, sreča je bila manjša od inflacije, teh bankovcev že dolgo ni več. Tujcem je prepovedan vstop v Naijpitjav, eno od najhitrejših razvijajočih se mest na svetu. Od tod državi, ki je po mednarodnih ocenah ena največjih, denarja? Burma je bogata z naravnimi vi- ri, sosednja Kitajska pa se ne sprašuje po človekovih pravicah in demokraciji, ko sklepila milijonske pogodbe. Hunta iztrži veliko denarja s prodajo žada, rubinov,

Pokrajina okoli jezera Inle ponuja neizmerno možnosti za pohodništvo.

Prodajalka vrabčkov, ki jih lahko kupis, osvobodiš in si s tem izboljšuješ karma.

Plavajoči vrtovi na nasadi pašadičnika na jezeru Inle

Izdelava čerutki

(burmanskih cigari) v vasi ob jezeru Inle

Kote ne jezeru Inle so na količ domačini se vozijo z drevaki.

Bivol je nepogrešljiv traktor za delo na rizičnih poljih.

Naporno delo na rizičnih poljih

heroina, tikovega lesa, nafte in zemeljskega plina. Nekaj denarja gre v zep generalov, nekaj pa za vojsko, da vzdržujejo red. Burma je etnično mešan sod domovina, zato si nihče ne želi njenega razpada po balkanskem vzorcu.

Mandalaj

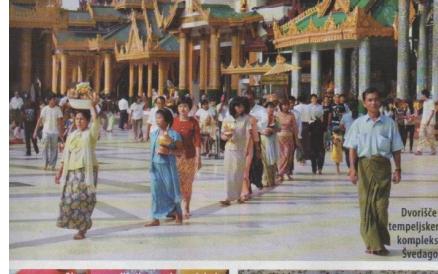
V Mandalaju so v stekleni palači med letoma 1860 in 1885 živeli zadnji burmanski kralji. Zaradi tradicije, ki pa počasi že izgublja bolj s kitajskimi vplivi, je mesto še vedno kulturno središče s starimi leseniimi samostani. Vsak burmanski deček gre za nekaj časa v samostan, večina se jih čez čas vrne domov, nekateri pa ostanejo. Ob obisku samostanova se mi je vedno pridržal mlad menih in me prosil, če se lahko pogovarjava, ker

želi vaditi angleščino. Menih so del burmanskega vsakdanjika. Ob zori se odpravijo po okolici samostana. Verniki jih čakajo pred hišami in jim darjujo hrano, tako si izboljšujejo karma. Leta 2007 so bili protesti zaradi podprtovanje načrta, ki je povzročil revolucijo na jugu, težak moralni monihom, ki so se prehranili z mimočim udelenjem. Vendar so jih takrat zaprla. Zvezč sem si ogledal predstavo Britkih bratov, umetnikov, ki so včasih potovali po državi in zabavali s svojimi trupejem, kombinacijo dramske igre, plesa, komedije in satire. Satira hanti ni bila višč in dva od treh bratov, bratanci U Pa Laj in U Lu Zav, sta blizu leta 1996 obsojena na sedem let zaporni oziroma prisilnega dela. Danes imajo Bratki bratje lahko predstave le doma.

Predstave si ogleda nekaj turistov, ki z denarnimi prispevki poskrbijo za preživetje oporečnikov. Z mandalaškega gršča je čudovit pogled na polja, mesto in na s prisilnim delom obnovljeno mandalaško trdnjava. Oko-

lica Mandalaja je s starimi kraljestvimi mestami idealna za enodnevne izlete. Pri Amarapuri sem si ogledal most U Bein, ki je z 1200 m najdaljši tukov most na svetu. Mingun je mnik dolonkan velikanski tempelj, poleg katerega je drugi največji delnici znotraj sveta, težak 90 ton. Grčice Sagani na desni brežini je delka kraljeve stene templja. Kraljeva trdavnica na nasipu Burmese pod obročni Himalaje in se po 2000 km izliva v delti v Adamanske morje. Burma deli na dva dela, po njih pa poteka živahn rečni promet. Pomen Iravadija sem spoznaval na celodnevi plovbi iz Mandalaja v Bagan. Ladja je plula počasi, se ustavila v vsaki vasi, kjer se je začela živahnica izmenjava dobrin.

Bagansi templji in sanska planota
Bagan zaobljema območje, veliko 40 km², posejano je s tisoči templij, stari do 800 let. Ob sončnem vzhodu sem sedel na vrhu starega templja in gledal, kako svetloba premaguje temo in iz nje rastejo novi in novi oranžni templji. Za to doživetje sem zgodaj vstal in še v tredimi temi odkolesaril po pršnem kolovom. Ko sem se navečkal baganskim templjem, sem se odpravil na goro Popa. Na ugalem vulkanu častijo *nate*. *Nati* so nadnaravna bitja, ki lahko prinesejo dobro ali zlo. So ostanki animističnih verovanj in se pojavljajo samo v burmanskom budizmu. Do templja na vrhu gore Popa, kjer častijo 37 natov, sem moral prehoditi 777 stopnic in se izogniti

Dvorisce v templjskem kompleksu Švedagon

Darevanje vode pri enem od nešteth oltarjev v Švedagon

Okusna paradajzika solata s cebulo, prženimi arasti in ovčjim česnonom.

Umetniški rakci na plazah razvijo svoj talent

opicam, ki so prosičale za hrano. Nato sem odletel na Sanska planoto, ki je prav nasprotje vročega Bagana. Podnebjje je prizadelo ljudstvo Intha na plavajočih vrtovih na vodo, ki goji paradižnik za vso državo. Ribšči so razvili posebno tehniko velanja z nogami, da imajo roki prosti za ribolov z mrežami. V hišah na količ so obretiške dekoracije, ki jih kažejo Železo, tkoje lotosne nitke, izdelajo sončnike in čerutke (burmanski cigari). Pokojina okoli jezera je ribovita, zelenina in primerna za pohodništvo med vsemi ljudstva Šan, ki se preživlja z gojenjem čaja, kurkume in cilijs.

Ngapali

Plaže Ngapali so bile v začetku maja že skoraj prazne, saj se je blizala devetnašča doba. Spoprijetljil sem se z dve ma-

Zdravnikih brez meja (MSF) prisli na oddih. Njuno združbo oboleznih in trpljenju domačinov so bile pravo nasprote rajske podobe toplega turkiznega morja, zelenih palm, belega peska in občutka morske hrane. Burma je delžela nasprotni Taksist, ki me je peljal ležen in tla. Željno, da bi bil nenačudno življenje v tlu Šeldona, vendar je vedel, da je na dan mojega odhoda nedolžen vedeti moteni Američan preplaval jezero Inle in obsemogel oblezaj na obali pred vilo Aung San Su Či. Oblasti so jo obtožile sončnike in čerutke (burmanski cigari). Pokojina okoli jezera je ribovita, zelenina in primerna za pohodništvo med vsemi ljudstva Šan, ki se preživlja z gojenjem čaja, kurkume in cilijs.

voditelji večinoma v zaporih. Drugi opozicione stranke so klub dvomu o postenosti volitev nastopile. Zmagali sta stranki, temo povezani s huntu, ki je za vsak primer v novem letu rezervirala detrinno poslanskih mest za predstavnike vojske. Po volitvah so sledile reforme in marca 2011 razpustitev hute. Novi civilni predsednik je postal reformatorjični bivši general Thein Sein, ki je sprejet vrednostne državne sekretarja Hillary Clinton. V sedanji leti je tudi iz hirstega zapora in odpovedali prepoved stranke NLD. Ta je na delnih nadomestnih volitvah 1. aprila 2012 zmagača in dobita 43 od 44 možnih sedežev. Še vedno pa ostaja v zaporih v okoli 1600 političnih opozorilnikov. Tudi spopadi z uporniki različnih etničnih manjšin na območju območju so potekajo.

Rajske plaže
Ngapali

REPORTER 77

INFO: Mjanmar

Uradno Republika zvez Mjanmar je območka država v jugovzhodni Aziji, pred letom 1989 znana pod imenom Burma. Mjanmar na zahodu meji na Bangladeš in Indijo, na severovzhodu na Kitajsko, na vzhodu na Vietnam, na jugu na Laos in na jugozahodu na Birmo. Na jugu je Indijski ocean, na jugovzhodu Tailand. Na jugozahodu je meje kopenske obale (1930 km). Območje tromeje z Laosom in Tajsko je zlati tritotnik. Glavno mesto Mjanmara je Naypyitaw, največje mesto pa Jangon.

NEPAL
BHUTAN
BANGLADÈS
INDIA
MYANMAR
LAOS
TAJSKA
KAMBODZA

MAPA: M. ŠČEDRÝ